

УДК 352 (075.8)

О. Ю. Бобровська,
д. держ. упр., проф.,
завідувач кафедри економіки
та регіональної економічної політики ДРІДУ НАДУ,
м. Дніпропетровськ

КОНСОЛІДОВАНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Висвітлено проблеми розробки і запровадження консолідованої економічної політики розвитку регіону як важливого чинника умов підвищення сталості його соціально-економічного розвитку. Визначено умови розробки власних політик економічного розвитку регіонів для обґрунтування доцільності включення планованих заходів у стратегії і плани економічного розвитку. Узагальнено зміст понять «стійкість» і «сталість» стосовно розвитку економічних систем, особливості характеру їх прояву. Визначено загальні тенденції розвитку різних галузей економіки регіону й обґрунтовано необхідність об'єднання економічних заходів усіх політик в єдину консолідовану економічну політику регіону. Запропоновано критерії оцінювання раціональних співвідношень показників розвитку.

Ключові слова: економічна система регіону, консолідована економічна політика, стійкість і сталість розвитку.

Трансформаційні процеси в економічних системах регіонів висувають нові вимоги до методів і засобів впливу, регулювання та управління ними. Реалізація ідеї обраних шляхів розвитку передбачає план дій, їх послідовність і визначення умов реалізації. В умовах підвищення самостійності регіонів створення підґрунтя для практичної організації і регулювання економічних процесів на сучасному етапі дозволяють науково обґрунтована методологія і механізми їх реалізації. Збільшення повноважень органів місцевої влади в облаштуванні життя місцевої громади створює такі умови функціонування господарської системи, коли кожен суб'єкт повинен обирати самостійно цілі свого існування і стратегію свого розвитку, спираючись на власні потенційні можливості. Регіони вже отримали певну свободу дій, реалізація яких потребує уточнення обсягів економічного управління, що не може бути некерованим і не узгодженим у межах регіону, виходячи із загальнодержавних і регіональних цілей. Водночас на рівні регіонів залишаються недостатньо розвинутими функції економічного обґрунтування, оцінювання результативності заходів економічного розвитку та їх регулювання в процесах реалізації, що потребує подальших емпіричних досліджень.

Узгоджувальним й об'єднувальним інструментом злагодженої економічної діяльності регіонів і є економічна політика та механізми управління нею. Без науково обґрунтованої соціально-економічної політики, стратегічних і тактичних дій органів регіональної влади успішний розвиток економічних систем регіонів неможливий.

Сьогодні в розробці економічної політики регіону беруть участь усі гілки влади, численні підрозділи, застосовуючи не завжди однакові підходи та узгоджені показники й заходи. Це мотивує до поглиблення дослідження існуючої практики з метою її вдосконалення, в т.ч. висвітлення й обґрунтування змісту економічної політики на короткостроковий період, визначення її напрямів і залежності від стану економічної ситуації, що склалась на початок розробки політики, визначення основних макроекономічних показників і пропорцій у регіоні, показників інноваційної діяльності, обсягу бюджету, інституційних перетворень та зовнішньоекономічної діяльності.

Вирішенням питань методології розробки економічної політики і стратегії соціально-економічного розвитку України і управління ним та проведенням фундаментальних досліджень соціально-економічних процесів займається Міністерство економіки України, Національна академія України (науково-дослідний економічний інститут економіки). Дослідженню проблем регіонального економічного розвитку присвячені праці О. Алімова, І. Бистрякова, Б. Буркинського, Б. Данилишина, М. Латиніна, А. Мельник, М. Некрасова, М. Чумаченка та багатьох інших [1–14]. Водночас питаннями концепцій і методології розробки власних регіональних економічних політик регіонів, з огляду на їх автономію і створення умов для економічної самодостатності і сталості розвитку, розглядаються недостатньо та безсистемно.

Метою статті є визначення чинників і умов, що впливають на стійкість економічних систем і сталість економічного розвитку регіонів, обґрунтування ролі й необхідності запровадження консолідованої політики власного розвитку регіонів як інструменту і важеля його забезпечення.

Сферою впливу економічної політики регіону є територіальний економічний простір, що являє собою його економічну систему, де

поєднуються не тільки суто господарські процеси, а й ті, що пов'язані з потребами людей у всьому їх спектрі: умовами життя, відтворення життєздатності й життєзабезпечення, соціального і духовного розвитку жителів. В економічній системі регіону численні елементи систематизуються за окремими видами: соціальні, трудові, виробничі, екологічні. Економічна система регіону слугує економічним підґрунтям усіх видів діяльності, на неї спираються, у ній перетинаються, співпрацюють і конкурують різні процеси життєдіяльності і життєзабезпечення населення. У внутрішньому середовищі економічної системи (рис. 1) процеси її функціонування і складові елементи пов'язані численними прямими і зворотними, горизонтальними і вертикальними зв'язками, які відрізняються їх різним сполученням, ступенем об'єднання і певним підпорядкуванням. Територіальні зв'язки відтворюють організацію суспільної діяльності й спільного життя регіону.

Різноманітність складу економічної системи спонукає під час пошуку шляхів її розвитку, одночасно враховувати всю сукупність елементів, їх особливості і взаємовплив у процесах спільного існування. Урахування щільності і кількості зв'язків в економічній системі регіону, створення умов її розвитку потребує передусім розширення інформації про її стан, властивості, визначення умов формування, підтримку цілісності і рівноваги в розвитку кожного елемента, упорядкування їх зв'язків у процесах добудови системи чи реформаторських заходів.

Як на практиці враховувати й інтегрувати вимоги до створення умов сталого розвитку одночасно всіх сфер економічної діяльності регіону? Відповідь на це питання і слід починати зі сприйняття економічної системи регіону як цілісності. Ця риса властива будь-яким системам. Вона є головною умовою формування і реалізації процесів економічного розвитку регіонів як складних соціально-економічних систем.

Характеристику цілісності економічної системи можна уявити як її певну незалежність і відокремленість від навколишнього середовища й аналогічних систем інших регіонів.

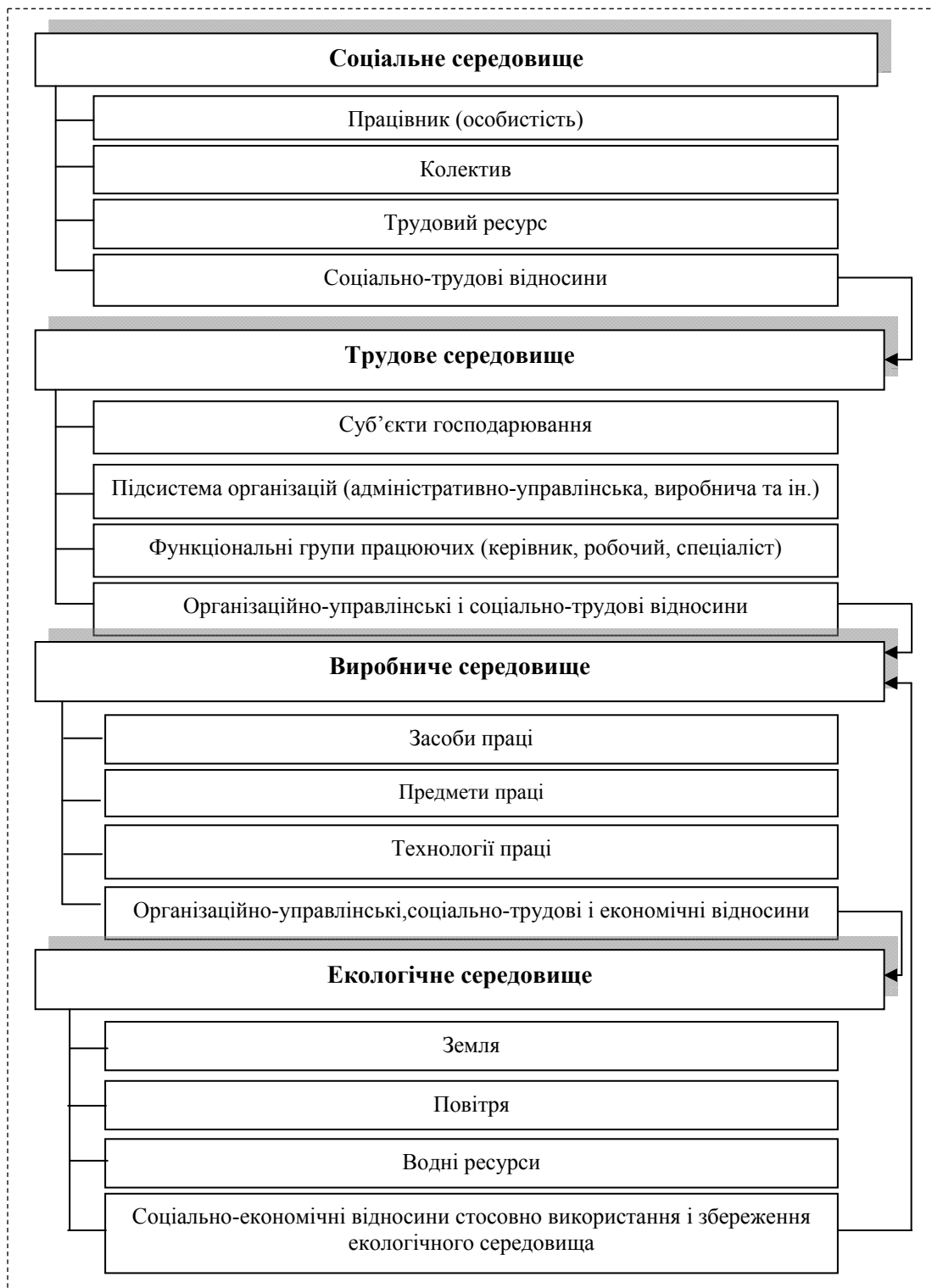

Рис. 1. Складові елементи внутрішнього середовища економічної системи регіону

Реагуючи на навколишнє середовище, економічна система еволюціонує, зберігаючи якісну визначеність і ті властивості, які відрізняють її від інших систем за рахунок тісної взаємодії елементів, що створюють її динамічні й статичні характеристики. Із втратою здатності її елементів до тісної взаємодії вони втрачають і здатність до свого подальшого існування.

Забезпечення підвищення цілісності системи сприяє більшій ефективності її функціонування за рахунок цілеспрямованості дії складових елементів, підвищення їх гнучкості та адекватної реакції на зміни. Важливою умовою збереження цілісності системи є врахування характеру її відносин з іншими системами. Нововведення в цілісну систему можуть здійснюватись за наявності в ній «старих» і «нових» елементів і властивостей.

Водночас усі елементи системи, окремі підсистеми і види діяльності рухливі і потребують подвійного контролю співвідношень між ними з метою їх збалансування і гармонізації. Розбіжності можуть стати відносно стійкими між суміжними елементами, це призводить до гальмування розвитку системи, а іноді й до регресу та кризи.

Розрізняють стійку рівновагу системи із зовнішнім середовищем і стабільність процесів. Під «стійкістю» розуміють здатність системи повертатись у стан рівноваги після того, як вона була виведена з цього стану під впливом внутрішніх або зовнішніх чинників.

Існує стан стійкості 1-го порядку, коли система може повертатись у вихідний стан після виходу з стану розвитку, і стійкість 2-го порядку, коли система виходить зі стану розвитку для переходу до нового стану рівноваги. Стан, у який система переходить або повертається, називають стійким станом рівноваги. Системи, які не можуть перейти в новий стан після дії негативних чинників або коливаються із широкою амплітудою, вважаються нестійкими і некерованими. Такий характер поведінки системи стосується і економічних систем.

Сьогодні тенденції розвитку регіональних економічних систем України і господарського комплексу загалом набувають усе більш нерівноважного характеру і втрачають властивості стійкості. Про це свідчить структура валового національного продукту, у якій спостерігається зменшення частки сектору сільського господарства, а у структурі ринку переважає продукція зарубіжних країн. За деякого зменшення кількості безробітних і за наявності постійної роботи в більшості працездатного населення, доходу і заробітної плати в значній частини населення не вистачає для нормального існування.

Проблема забезпечення рівноваги економічних систем поглиблюється, і уявлення про сталість розвитку стає сумнівною. І хоча розвиток регіону не обмежується суто економічною сферою, вона є економічною основою для формування і реалізації всіх інших напрямів діяльності.

Із порушенням внутрішньої цілісності й рівноваги окремих систем регіону втрачається здатність її елементів до тісної взаємодії. Вони втрачають також і здатність до свого подальшого існування. Підтримка цілісності системи і стійкості її функціонування стають головними чинниками, що забезпечують здатність регіональних систем до розвитку.

На досягнення заздалегідь прогнозованого і спрямованого економічного розвитку регіону, організацію та впорядкування його систем, елементів та правил взаємодії, норми та інститути розвитку має бути спрямована їх власна економічна політика. Саме вона здатна включити широкий спектр економічних цілей розвитку всіх видів діяльності і структурних перетворень їх економічних процесів задля підвищення економічного збагачення регіону. Її науково-методологічне й аналітичне обґрунтування, «конструювання» і реалізація створять реальне підґрунтя для цілеспрямованого, організаційного і регуляторного впливу на незворотність і стійкість динаміки внутрішніх процесів у регіоні, яку визначають як сталий розвиток [9, с. 107].

Здатністю системи до економічного розвитку в широкому розумінні можна вважати позитивні еволюційні зміни економічних систем та кількісне і якісне збільшення внутрішньої різноманітності систем, незважаючи на дію суперечностей, що виникають через обмеженість ресурсів для задоволення потреб суспільства, зіткнення інтересів людей, конкуренцію та інші чинники.

У вузькому сенсі під розвитком розуміють об'єктивну зміну тільки якісних характеристик елементів і систем, що обумовлюються як законами природи (єдність і боротьба протилежностей, перехід кількості в якість, розвиток суспільства), так і закономірностей функціонування конкретних систем (нагромадження знань і досвіду працівників, удосконалення обладнання, підвищення показників стану системи). У процесах розвитку

формуються нові якості суспільних взаємовідносин і підвищуються темпи суспільної продуктивності праці.

Узагальнюючи зміст визначень економічного, соціального і екологічного розвитку, наданих українськими вченими [9, с. 30-31] під час проектування політики економічного розвитку регіону, вважаємо доцільним під поняттям *розвиток економічної системи регіону* розуміти незворотні, цілеспрямовані, закономірні, якісні зміни у використанні продуктивних сил суспільства і досягненні на їх основі порівняно більшої на конкретному проміжку часу економії живої і уречевленої праці, змін у доходах і споживанні, невинного поліпшення рівня життя населення, якісних змін у довкіллі, пов'язаних із послабленням впливу на людину й поліпшення якості екологічного середовища, діяльності та проживання.

Для вирішення проблем розвитку регіону як системної цілісності необхідно перш за все згенерувати чинники економічного зростання, які здатні впливати на економічні процеси суспільної діяльності, що ґрунтується на муніципальній власності, виробничих, природних і трудових ресурсах регіону.

Аналіз виду й змісту політик розвитку різних сфер і галузей діяльності на території регіонів і їх структурної, соціально-економічної і технічної диференціації дозволяє краще зрозуміти «глибину» чинників впливу на економічне зростання регіону і побачити ряд суттєвих загальних тенденцій у розвитку економіки його галузей, зокрема:

- взаємопов'язаність рівнів економічного зростання;
- взаємодоповнюваність процесів технічного, соціального й економічного зростання;
- схожість передумов техніко-економічного зростання в різних сферах діяльності, незважаючи на різноманітність їх видів і специфіку діяльності, організаційні форми і структури господарювання, які, у свою чергу, суттєво залежать від можливості спиратись на економічну потужність потенціалу регіону і підвищення консолідації регіонального господарства;
- нездатність повністю автономних суб'єктів господарювання знаходити певні переваги в поглибленні корпоративної співпраці і партнерстві в нових

сучасних організаційних формах і схемах діяльності, сприяти інтегруванню організаційних форм діяльності в корпорації, кластери, кооперативи, асоціації;

– галузеві й видові політики регіону існують і впливають на процеси розвитку не автономно. Вони мають спільні цілі і спорідненість технологій їх розробки і формують необхідність побудови особливих форм співпраці між галузями, об'єднуючи свої інтереси в межах регіональної корпоративної діяльності;

– наявність прав регіонів на самозабезпечення об'єктивує необхідність розробки єдиної економічної політики і розглядання її як пріоритетної в послідовній розробці галузевих і секторальних політик з інтегруванням у ній усіх економічних заходів, реалізація яких безпосередньо впливає на стан і розвиток економічної системи регіону.

Зазначені тенденції дають право стверджувати, що економічна політика регіонів є ключовим чинником його зростання і повинна бути єдиною, цілісною, консолідованою і комплексною, що вміщує в собі всі особливості їх розвитку. Розробка такої політики буде сприяти зміцненню потужності економічної бази, що складається із соціальних, технічних, економічних, управлінських та інших підсистем, які тісно пов'язані та безперервно і постійно взаємодіють.

Водночас «конструювання» раціональної політики розвитку економічної системи регіону має певні труднощі. Вони полягають в тому, що регіональна економіка за масштабами має риси одночасно макроекономічної і мікроекономічної систем, які необхідно враховувати під час дослідження тенденцій і поведінки її подальшого розвитку.

Макроекономіка досліджує поведінку економічних систем загалом, загальний обсяг виробництва, його підйоми, спади, темпи інфляції і рівень безробіття, рівні споживання інвестицій, рівень безробіття, рівень заробітної плати, платіжний баланс тощо, але первинними її елементами є підприємства і організації – виробники продукції, товарів і послуг. Мікроекономіка, концентруючи увагу на їх агрегованих показниках, досліджує їх економічну структуру в ринку, економіку праці, суспільні фінанси крізь призму організації процесів задоволення потреб, інтересів і уподобань людей, які є двигуном розвитку суспільства.

Під час розробки автономної політики розвитку економічної системи за допомогою неосязної теорії макро- і мікрополітики існує об'єктивна необхідність знаходити їх спільні переваги в практичному застосуванні під час вибору шляхів підвищення темпів зростання економіки регіону.

Коли мова йде про економічне зростання, то переважно мається на увазі темпи зростання реального валового регіонального продукту на душу населення за умов незначної інфляції і зменшення безробіття або повної зайнятості. Американські вчені стверджують, що валовий регіональний продукт (ВВП) на душу населення подвоюється протягом 35 років, якщо він становив 2 % щорічно і через 70 років, якщо ВВП зростав на 1 % [8].

Стан розвитку економіки регіону залежить і від його торговельних партнерів, ступеня його інтеграції з іншими регіонами і країнами та їх впливу, від розвитку і згуртованості економічних інституцій, потреби в інвестиційних ресурсах. Фактори зростання економічної системи регіону слід шукати й у розрізі їх територіальної галузевої товарної структури та експорту продукції. Існує також ризик зростання інфляції, що відбувається не завжди з економічних причин. На розвиток впливають і помилки політиків, неточність прогнозів, кризи, які стрясають економіку (зміни цін на нафту, паливо) та інші, що створюють умови непередбачуваних коливань та нестабільності економіки.

Підтримка сталості економічного розвитку залежить від забезпечення високої активності економічної політики, за якою зміни економічних параметрів своєчасно коригуються навіть у відповідь на незначні розлади в економіці. Особливої уваги регулювання й управління потребують амбіційні політичні заходи, які спрямовуються на високі темпи розвитку й постійне утримання економіки на рівні повної зайнятості, з нульовою інфляцією і, незважаючи на виклики фіскальної і монетарної політик, забезпечують її стабільність. Як інструменти впливу фіскальна політика використовує податкові ставки й обсяги державних видатків, а монетарна – зміну грошової маси в обігу та зміну ставок дисконту.

Одним із важливих критеріїв ефективності економічної політики є зниження безробіття жителів регіону.

Досліджуючи тенденції економічних змінних політик (темпи ВВП, рівень безробіття й інфляції), Артур Оукен вивів їх емпіричну закономірність:

$$\Delta_{\text{БЕЗР}} = - 0,4 (y - 2,5),$$

де $\Delta_{\text{БЕЗР}}$ – зміна безробіття; y – темпи приросту ВВП; 2,5 – тенденційний приріст ВВП.

Тобто темпи безробіття знижуються, коли приріст ВВП стає не меншим за 2,5 %. Ця величина гарантує зниження безробіття на 0,4 % [8, с. 22]. Тому під час обґрунтування заходів з вирішення економічних регіональних проблем доцільно дотримуватись певних умов і використовувати певні критерії:

– під час вибору критеріїв оцінювання економічної доцільності заходів повинні надаватись переваги: створенню нових робочих місць, зростанню факторної продуктивності, зростанню факторної прибутковості, зростанню економічного базису розвитку, зниженню питомих витрат сировини і природних ресурсів, зниженню відходів;

– усі заходи повинні бути економічно обґрунтовані. Під час здійснення розрахунків очікуваних результатів їх реалізації слід враховувати можливість їх змін унаслідок інфляції (доцільним стає введення відповідного коефіцієнту витрат на їх реалізацію).

Економічно обґрунтувати політику допоможе визначення і використання відомої системи співвідношень показників планованих економічних результатів, що відіграють роль економічних обмежень під час вибору заходів для включення в стратегії і плани розвитку:

– темпи росту продуктивності праці повинні бути вищими за темпи зростання середньої заробітної плати;

– плановані темпи росту основних виробничих фондів інвестицій в основний капітал повинні бути нижчими порівняно з темпами зростання обсягів продукції чи послуг;

- темпи росту основних виробничих фондів повинні бути нижчими за темпи зростання фондівіддачі або такими самими;
- темпи росту фондоозброєності повинні бути більшими за темпи росту основних фондів або такими самими;
- темпи росту валової доданої вартості повинні бути більші темпів зростання витрат.

Інструментами реалізації спільної системної, консолідованої і комплексної економічної політики є Стратегічний план розвитку регіону, програми, плани й проекти розвитку. У них «вписуються» погоджені з усіма зацікавленими суб'єктами завдання й заходи розвитку, що визначають головні траєкторії підтримки цілісності і сталості розвитку (рис. 2). Сприятливі умови розробки та реалізації активної політики розвитку може створення регіонального резервного фонду підтримки реалізації заходів політики на кшталт регіональної фінансової корпорації зі страхування бюджетних інвестицій у розвиток економіки з боку держави і регіонів та інших інвесторів. Це дасть можливість регулювати і стабілізувати економічний розвиток з позиції попиту і пропозиції грошей та створювати забезпечення випуску потенційно можливого обсягу ВРП на душу населення регіону за умов найбільш повного використання робочої сили за наявних виробничих ресурсів.

Свідомий вибір жителями і владою регіонів економічного устрою з властивою йому структурою і динамізмом стає могутньою рушійною силою розвитку і важливою складовою економічної стратегії, міцної, соціально орієнтованої і конкурентоздатної економіки, яка характеризується високим технологічним рівнем, структурною збалансованістю, товарно-грошовою бездефіцитністю і високим рівнем життя населення регіону. Роль і місце власної політики розвитку економічних систем регіонів об'єктивує необхідність її всебічного наукового обґрунтування і трансформації в ефективну динамічну модель з високим ступенем мотивації ефективної праці регіональних суб'єктів господарювання, соціальної зорієнтованості, структурної збалансованості, організаційно-технічної досконалості і високоефективної системи управління і регулювання. Дослідження цієї надскладної проблеми потребує постійного методологічного й організаційного вдосконалення.

Рис. 2. Модель імплементації інтеграції економічних складових політик різних сфер діяльності регіону в єдину консолідовану політику економічного розвитку

Виокремлення середовища формування умов сталого розвитку регіональних економічних систем дає можливість створити уявлення про необхідність започаткування розробки власної консолідованої економічної політики розвитку кожного регіону як важеля впливу на підтримку цього процесу.

Консолідовану економічну політику регіону слід розглядати як основний інструмент адаптаційного механізму збереження цілісності і підтримки сталості розвитку економічної системи регіону і пристосування до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі.

Зведення економічних заходів політик усіх сфер суспільної діяльності на території регіону в єдину консолідовану політику дозволить цілеспрямовано сконцентрувати зусилля всіх господарюючих суб'єктів і їх фінансові можливості на забезпечення збалансованості та пропорційності усіх елементів економічної системи з метою своєчасної модернізації, перетворення і збагачення економічного базису регіону.

Формування уявлення про економічний розвиток регіону як розвиток усіх складових його економічної системи, що розглядається як складна системна цілісність, що містить економічну базу регіону і реалізує заходи, здатні забезпечити збільшення його економічних можливостей, примножувати й розвивати його економічний потенціал, дозволяє сконцентрувати ресурси і зусилля на ключових магістралях руху відтворювальних процесів.

Пропоновані співвідношення показників результатів процесів економічного розвитку створюють умови щодо обґрунтування економічної доцільності заходів, які включаються в економічну політику на стадії її розробки, подальшого контролю за виконанням і, за необхідності, внесення регулюючих і корегуючих змін.

Використання можливостей інтеграції політик розвитку всіх систем регіону в єдиному аналітико-проектному і конструктивному процесі консолідації економічних інтересів держави, регіону, господарюючих суб'єктів і жителів дозволить знизити непрозорість витрат регіонального бюджету, підвищить передбачуваність результатів перебігу економічних процесів, створить умови для зміцнення і розширення фінансового інституційного сектора регіональної економіки і підвищить контрольованість цих процесів з боку громадськості.

Науково обґрунтована розробка регіональної економічної політики й арсенал важелів впливу на хід її реалізації створюють умови для досягнення поставлених цілей – раціонального використання взаємопов'язаних ресурсів, дотримання термінів виконання запланованих заходів і забезпечення очікуваних результатів. Вона повинна стати найважливішою складовою частиною загальної системи регіонального публічного управління економікою регіону.

Розробка консолідованої економічної політики регіону, організація і контроль її здійснення буде сприяти зменшенню компенсаторних витрат на здійснення змін, спрямованих на нейтралізацію відхилень руху економічних процесів від заданих параметрів.

Перспективу подальших наукових розвідок доцільно спрямовувати на створення корпоративних регіональних систем управління процесів збільшення і ефективного використання економічного базису регіону, які ґрунтуються на інноваційних управлінських технологіях, визначенні потреб жителів регіону і власних можливостей їх своєчасного і якісного задоволення.

Список використаних джерел:

1. *Андреев А. В.* Основы региональной экономики : учеб. пособие / А. А. Андреев, Л. М. Борисова, Э. В. Плучевская. – М. : КНОРУС, 2007. – 336 с.
2. *Бобровская Е. Ю.* Консолидация региональных политик и стратегий как предпосылка устойчивого развития регионов / Е. Ю. Бобровская // Регион. проблемы современной экономической науки : междунар. рос.-укр. сб. науч. тр. – Нальчик-Днепропетровск, 2013. – С. 10–18.
3. *Бобровська О. Ю.* Методологічні засади дослідження економічної політики розвитку регіонів / О. Ю. Бобровська, С. В. Корнієвський // Університетські наукові записки : часопис Хмельн. ун-ту управління та права. – Хмельницький, 2013. – № 4 (48). – С. 453–459.
4. *Бутко М.* Державна регіональна політика в умовах поглиблення просторової асиметрії / Микола Бутко, Олександра Хомик // Вісн. Тернопіл. нац. екон. ун-ту. – 2012. – № 3. – С. 7–17.
5. *Герасимчук З. В.* Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2009. – 250 с.
6. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : моногр. / З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. С. Куйбіда [та ін.] ; за ред. З. С. Варналій. – К. : НІСД, 2007. – 820 с.
7. *Макаренко М. В.* Методика відбору пріоритетних програм регіонального розвитку при формуванні регіональної економічної політики / М. В. Макаренко // Економіка та держава. – 2014. – № 4. – С. 11–15.
8. Макроэкономика / Рудігер Дорнбуш, Стенлі Фішер ; пер. с англ. – К. : Основи, 1996. – 809 с.
9. Основи упередження кризових явищ в управлінні територіальним розвитком : моногр. / О. Ю. Бобровська, Є. І. Бородин, Т. О. Савостенко та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської та Т. О. Савостенко. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. – 296 с.

10. Основи стійкого розвитку : навч. посіб. / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. – Суми : ВТД «Університетська книга» – 654 с.
11. Прогнозування і розробка програм : метод. посіб. / В.Ф. Беседін та ін. ; за ред. В. Ф. Беседіна. – К. : Наук. світ, 2000. – 468 с.
12. *Прохорова В. М.* Світовий досвід формування регіональної економічної політики / В. М. Прохорова // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. – 2011. – Спецвип. 33. Ч. 1. – С. 166–170. – Сер. : Економіка.
13. Синергетичні та еконофізичні методи дослідження динамічних та структурних характеристик економічних систем / В. Д. Дербенцев, О. А. Сердюк, В. М. Соловйов, О. Д. Шарапов. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 287 с.
14. *Топчієв О. Г.* Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики / О. Г. Топчієв, Т. М. Безверхнюк, З. В. Мітенко. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2005. – 224 с.

***Bobrovska O.* Consolidated economical policy as an instrument of the regional development sustainability ensuring.**

The problems of development and implementation of a consolidated regional economical development policy as an important factor of sustainability and constancy into its social and economic development ensuring are highlighted. The conditions of developing their own economic development policies to justify the inclusion of planned measures in the strategy and plans of economical development are defined. The meaning of "sustainability" and "constancy" of economic systems development, the features and character of their manifestation are summarized. The general trends of the different sectors of the regional economy development are given. The necessity of unification of economical events of all policies into a single consolidated economical policy of the region is grounded. Criteria of reasonable ratios dimensions are proposed.

Key words: regional economical system, the consolidated economical policy, constancy and sustainability of development.

***Бобровская Е. Ю.* Консолидированная экономическая политика как фактор устойчивого развития региона.**

Освещены проблемы разработки и внедрения консолидированной экономической политики развития региона как важного фактора повышения стабильности его социально-экономического развития. Определены условия разработки собственных политик экономического развития регионов для обоснования целесообразности включения планируемых мероприятий в стратегии и планы экономического развития. Обобщено содержание понятий «устойчивость» и «стабильность» развития экономических систем, особенности характера их проявлений. Определены общие тенденции развития разных отраслей экономики региона и обоснована необходимость объединения экономических мероприятий всех политик в единую консолидированную экономическую политику региона. Предложено использовать критерии оценивания рационального соотношения показателей развития.

Ключевые слова: экономическая система региона, консолидированная экономическая политика, стабильность развития.